

**Berichten van ex-partners
over kindermishandeling**

Verslag Kenniskring kindermishandeling

Berichten van ex-partners over kindermishandeling

Verslag van de Kenniskring Kindermishandeling

September 2007 – maart 2009

© 2009 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft deze publicatie geschreven namens de Kenniskring Kindermishandeling

Auteur:

Edith Geurts

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon (030) 230 63 44

Website www.nji.nl

Infolijn (030) 230 65 64, e-mail info@nji.nl

Voor meer informatie over kenniskringen: www.nji.nl > Kennis > Kenniskringen.

Dit rapport is daar te downloaden.

Inhoud

Kenniskring Kindermishandeling	4
1. Beoordelen van berichten van ex-partners over kindermishandeling	5
Berichten van ex-partners over kindermishandeling bij het AMK / De Toegang	6
Vragenlijst bij aannemen melding van ex-partners	12
Artikel: Omgaan met signalen van ex-partners over kindermishandeling	14
2. Hulpaanbod bij scheidingproblemen	24
Advies van de Kenniskring Kindermishandeling betreffende het hulpaanbod na (echt)scheiding van ouders	24
Artikel: Te weinig gespecialiseerde hulp bij moeizame scheiding	26
Bijlage 1: Deelnemers bijeenkomsten Kenniskring Kindermishandeling	40
Bijlage 2: Overzicht van de bijeenkomsten	42

Kenniskring Kindermishandeling

Het Nederlands Jeugdinstituut organiseert zogenaamde kenniskringen: groepen van beroepskrachten en onderzoekers die hun kennis delen, expliciet omschrijven en ontwikkelen. Meestal zijn vragen uit de praktijk aanleiding om een kenniskring te organiseren. De producten die de Kenniskring Kindermishandeling heeft gemaakt, zijn opgenomen in dit rapport.

Kenniskring Kindermishandeling

De Kenniskring Kindermishandeling is opgezet om kennis over de preventie en aanpak van kindermishandeling uit te wisselen en te verdiepen. Bureauhoofden en praktijkleiders van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) hebben bij het Nederlands Jeugdinstituut aangegeven dat het *behandelen van meldingen van kindermishandeling door ex-partners* een knelpunt is. Van september 2007 tot maart 2009 heeft de Kenniskring Kindermishandeling zich over dit thema gebogen.

Kennisvragen

Als het gaat om het behandelen van berichten van ex-partners over kindermishandeling ervaren AMK's een tweetal problemen. Ten eerste signaleren zij dat er geen landelijk uniform aannamebeleid is voor deze meldingen. Ten tweede is er geen of onvoldoende hulpaanbod afgestemd op deze problematiek. Deze problemen gelden zowel voor de AMK's als voor de toegang tot bureau jeugdzorg.

De Kenniskring Kindermishandeling heeft deze problemen vertaald in de volgende kennisvragen:

- Op welke manier kunnen medewerkers van AMK en Toegang de problematiek van ex-partners die een melding willen doen van kindermishandeling zo objectief en gestructureerd mogelijk behandelen?
- Welk hulpaanbod is nodig om ex-partners en kinderen de hulp te bieden die zij nodig hebben als een scheiding niet vlekkeloos verloopt?

Werkwijze

In een vijftal bijeenkomsten hebben medewerkers van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en van de toegang tot bureau jeugdzorg en twee medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming zich gebogen over deze vragen. De deelnemers zijn voorgedragen vanwege hun deskundigheid over de problematiek. De deelnemers per bijeenkomst zijn weergegeven in bijlage 1. Een overzicht van de bijeenkomsten treft u aan in bijlage 2.

Voorafgaand aan de kenniskring is met de deelnemers de afspraak gemaakt dat zij de resultaten van de bijeenkomsten toetsen bij en uitdragen binnen hun eigen organisaties. De deelnemers van het AMK brengen deze resultaten bovendien in het Landelijk Praktijkleidersoverleg AMK in.

Producten

De Kenniskring Kindermishandeling heeft een aantal producten opgeleverd, die we hier hebben gebundeld. De producten zijn aangeboden aan de praktijkleiders van de AMK's. Bovendien is al het materiaal van de kenniskring gepubliceerd op www.nji.nl/kenniskringen.

Leeswijzer

In het eerste deel kunt u lezen over het beoordelen van berichten van ex-partners over kindermishandeling, het antwoord op de eerste kennisvraag. In het tweede deel is antwoord gegeven op de vraag welke hulp gewenst is bij scheidingsproblemen.

1. Beoordelen van berichten van ex-partners over kindermishandeling

Het eerste knelpunt dat de praktijkleiders van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling aankaarten, is het ontbreken van een eenduidig aannamebeleid voor de berichten van ex-partners over kindermishandeling bij het AMK, maar ook bij de toegang tot bureau jeugdzorg.

In de eerste bijeenkomst van de Kenniskring Kindermishandeling hebben de deelnemers geconstateerd dat de kern van het probleem van berichten van ex-partners over kindermishandeling niet zozeer is dat er geen landelijk aannamebeleid is. De deelnemers gaven aan dat het probleem veeleer is dat het behandelen van deze meldingen vaak als onbevredigend wordt ervaren. De oorzaak ligt deels in het gebrek in aanbod voor deze doelgroep na aanname van dergelijke meldingen. Daarover gaat 2.

Hulpaanbod na scheiding van ouders. Maar daarnaast doet zich al in de behandeling van de berichten een knelpunt voor en dat ligt erin dat het vaak zeer lastig is om de gemelde vermoedens van kindermishandeling goed in kaart te brengen en objectief te beoordelen. Berichten van ex-partners zijn vaak enorm complexe en beladen. Daarom heeft de Kenniskring in de eerste drie bijeenkomsten gewerkt aan een aandachtspuntenlijst voor berichten van ex-partners over kindermishandeling. De Kenniskring beoogt met deze aandachtspuntenlijst bij te dragen aan een objectievere beoordeling van dergelijke zaken. Het is uitdrukkelijk ook bedoeld voor de centrale toegang van Bureau Jeugdzorg.

De Kenniskring heeft het stuk aangeboden aan het Landelijk Praktijkleidersoverleg van de AMK's, met het advies deze aandachtspunten in gebruik te laten nemen door alle AMK's en deze ook bij de betreffende afdelingen centrale toegang tot bureau jeugdzorg aan te bieden. Naast het gebruiken van de aandachtspuntenlijst in de dagelijkse praktijk heeft de Kenniskring geadviseerd de medewerkers van AMK en Toegang een training aan te bieden over het consult geven / gespreksvaardigheden. De gedachte hierachter is dat het bieden van consult een goed antwoord kan zijn op de vraag van een relatief groot deel van de ex-partners die een melding willen doen over kindermishandeling. Om de consultfunctie te versterken zouden alle medewerkers een training moeten volgen, waarin theorie over de problematiek van ex-partners wordt behandeld, maar waarin vooral veel geoefend wordt met het voeren van gesprekken waarin emoties een grote rol spelen.

Hieronder treft u eerst het volledige stuk met aandachtspunten zoals dat is aangeboden aan het Landelijk Praktijkleidersoverleg AMK: *Berichten van ex-partners over kindermishandeling bij het AMK / De Toegang*. Vervolgens zijn de vragen en aandachtspunten voor het behandelen van de berichten puntsgewijs weergegeven in de *Vragenlijst bij aannemen melding ex-partners*. Tot slot is het artikel *Omgaan met signalen van ex-partners over kindermishandeling*, dat voor Jeugd & Co Kennis is geschreven naar aanleiding van het stuk opgenomen.

Berichten van ex-partners over kindermishandeling bij het AMK / De Toegang

Kenniskring Kindermishandeling

September 2008

Inleiding

Het komt voor dat ouders het vermoeden uiten dat hun kinderen verwaarloosd, mishandeld of seksueel misbruikt worden door hun (aanstaande) ex-partner. Partijen die betrokken zijn bij de behandeling ervaren deze zaken over het algemeen als ingewikkeld en tijdrovend. Volgens Lamers (1995) speelt het dubbele beeld omtrent vermoedens van kindermishandeling door ex-partners daarin een belangrijke rol: enerzijds wordt de kans op 'valse' of foutieve beschuldigingen in dergelijke situaties groot geacht en anderzijds wordt de kans dat kindermishandeling tijdens of na echtscheiding optreedt ook hoog geacht. Volgens Faller (2000) blijkt in ongeveer een derde van de beschuldigingen geen sprake te zijn van kindermishandeling. Er is echter zelden sprake van bewust valse beschuldigingen: in het merendeel van de gevallen waarin achteraf geen mishandeling blijkt te spelen, is sprake van misinterpretatie van de signalen.

De centrale toegang van Bureau Jeugdzorg (CT) en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) krijgen regelmatig te maken berichten van ex-partners over kindermishandeling. In de behandeling van deze zaken spelen verschillende dingen. Het is bijvoorbeeld lastig dat niet alleen de zorgen om een kind, die al dan niet oprecht zijn, een rol spelen, maar ook de conflicten tussen de ex-partners. Door de vaak hevige emoties waarmee de beller contact opneemt, kan het moeilijk te bepalen zijn waar het daadwerkelijk om gaat: het vermoeden dat het kind mishandeld wordt of tenminste in de knel zit, of dat het conflict met de ex-partner op de voorgrond staat. Ook het aandeel van de beller zelf in het probleem is op voorhand niet helder. Dergelijke zaken kunnen ertoe leiden dat beroepskrachten bang zijn ingezet te worden in de strijd tussen de ex-partners. Ze ervaren het als een dilemma te bepalen wat er aan de hand is en welke insteek het best gekozen kan worden. Bovendien leeft bij sommige beroepskrachten de angst dat bemoeienis de communicatie tussen de ouders juist zal verslechteren, waardoor de kinderen nog meer in de knel komen.

Naast de hevige emoties die inherent lijken aan dergelijke zaken, speelt ook een aantal specifieke elementen in deze berichten die de behandeling bemoeilijkt. Voorbeelden hiervan zijn dat de beller altijd tot het gezinssysteem behoort, waardoor je met het eerste gesprek al in het gezin zit, dat hevige strijd tussen ouders ook schadelijk kan zijn voor kinderen en dat de grens met kindermishandeling dus niet altijd duidelijk¹ is en dat er vaak geen concrete signalen en objectieve gegevens zijn.

Al deze punten vergroten de noodzaak om objectief te beoordelen. Dat doen we door het inschatten van de aard en ernst van de gemelde zorgen, de 'waarde' van de informatie en inschatten van mogelijkheden uit elkaar te halen. Voor afzonderlijke onderdelen vragen / aandachtspunten. Deze splitsing kan kunstmatig overkomen, dat is met opzet gedaan om het onderscheid duidelijk te maken. Daardoor komen sommige vragen ook meerdere keren voor. Bovendien staan ze in willekeurige volgorde, het is geen gesprekshandleiding, slechts een aandachtspuntenlijst.

---

¹ Het is overigens belangrijk hierbij op te merken dat er ook sprake kan zijn van kindermishandeling als gevolg van de strijd tussen ouders: kinderen zitten dusdanig klem of worden ingezet in de conflicten dat er sprake is van geestelijke kindermishandeling.

Maar voordat je objectief kunt beoordelen moet je je bewust zijn van de valkuilen. Daarom daarover eerst wat aandachtspunten.

Bovendien blijkt er een aantal specifieke overwegingen in dergelijke zaken. Hierover kun je discussiëren. Aan het eind weergegeven.

Valkuilen voorkomen

Doordat berichten van ex-partners over het algemeen sterk omgeven zijn door emoties is er een vergrote kans dat medewerkers dergelijke zaken anders behandelen dan andere zaken. Eigen emotionele reacties en vooroordelen kunnen onbedoeld de uitkomst meebepalen. Het risico bestaat dat je in vaste denkpatronen schiet: “het zal wel zo zitten”, voordat je daadwerkelijk weet wat er aan de hand is. De beladenheid van deze meldingen vergroot dus de kans op valkuilen: de soms hevige emoties kunnen een helder oordeel in de weg staan. De emoties kunnen ertoe leiden dat een beroepskracht teveel meeleeft met de beller of juist weerstand tegen hem voelt.

Dergelijke valkuilen zijn te voorkomen. Dat begint met het bewustzijn dat je anders reageert op ex-partners dan op andere bellers. Vervolgens is het van belang je vooroordelen en reacties te onderzoeken en ernaar te streven dat je eigen reacties een heldere besluitvorming niet in de weg staan. Daarnaast zijn valkuilen te voorkomen door zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan. Dit betekent dat je beslissingen zo expliciet en objectief mogelijk neemt, waar mogelijk ondersteund door wetenschappelijke gegevens (Ten Berge en Vinke 2006). Systematisch en doelgericht benodigde informatie verzamelen en analyseren verkleint de kans op blinde vlekken, een eenzijdig oordeel of afdwalen (p.10). Met name in intercollegiaal overleg en praktijkbegeleiding kunnen dergelijke valkuilen getackeld worden, vanwege de brede blik die je met collega's hebt en doordat je je oordeel toetst aan de kennis en ervaring van anderen.

Bericht beoordelen

Op het moment dat een beller contact opneemt met het AMK / CT is het nog niet duidelijk of er sprake is van een gegronde vermoeden van kindermishandeling of niet en wat de vraag van de melder is.

Daarom moet in het eerste gesprek allereerst beoordeeld worden of de beller op het juiste adres is en of een bericht moet worden aangenomen als een advies, een consult of een melding. Over het algemeen leveren adviesgesprekken over deze problematiek geen problemen op: ze zijn hetzelfde als andere zaken.

Als het gaat om het aannemen en onderzoeken van een melding ontstaan knelpunten in de beoordeling.

Om gemelde zorgen te kunnen beoordelen is enerzijds inhoudelijke informatie over de aard en ernst van de problematiek nodig en anderzijds contextuele informatie over de melding en degene die contact zoekt met het AMK. Deze contextuele informatie is nodig om een inschatting te kunnen maken van de

'waarde' van de informatie die de contactnemer verstrekt. Zeker bij zaken van ex-partners is het van belang deze onderdelen, de aard en ernst van de zorgen en de contextuele informatie, uit elkaar te halen.

Dat doe je door voor beide onderdelen afzonderlijk een beoordeling te maken door een aantal

aandachtspunten langs te lopen. Zodoende kan een zo transparant mogelijke beoordeling gemaakt

worden. Daarnaast nog een inschatting maken van de mogelijkheden van de beller om zelf stappen te ondernemen in geval van zorgen of vermoedens van kindermishandeling.

Hierna volgend vragen en aandachtspunten, achtereenvolgens voor het inschatten van de aard en ernst van de problemen, de context van de melding en de mogelijkheden van de beller om

Inschatten van de aard en ernst van de gemelde zorgen

Net als bij andere gesprekken is het bij berichten van ex-partners van belang feitelijke informatie te verzamelen over de aard en de ernst van gemelde zorgen. Daarbij onderscheid maken tussen de zorgen

van de beller en de feiten die hij aandraagt. Het gaat dus om objectieve, zo concreet mogelijke informatie die hij zelf gezien / gehoord / gemerkt heeft. En niet om indirecte informatie: van horen zeggen, via via. De vragen die je stelt zijn voor het overgrote deel hetzelfde als in andere zaken. Daarnaast is er specifieke informatie die je in deze zaken nodig hebt.

Vragen specifiek in geval van meldingen door ex-partners:

Vermoedelijke mishandeling

- Wat heeft de beller gezien / gemerkt?
- Wanneer heeft de beller dat gezien / gemerkt?
- Zijn er specifieke momenten waarop de beller dat ziet? En hoe verklaart u dat?
- Zijn de zorgen ook door anderen geuit?
- Zijn die zorgen ook vastgelegd?

Het kind

- Hoe is het met het kind? Hoe is de echtscheiding voor het kind geweest?

Verloop van de zorgen

- Bestonden de zorgen ook al tijdens het huwelijk? Heeft de beller toen ook iets gedaan om de zorgen aan te pakken? Zo ja, wat? (wat heeft geholpen)
- Is er recentelijk iets gebeurd wat de zorgen heeft vergroot?
- Gaat er binnenkort iets gebeuren waardoor de zorgen verstrekt worden?

Opvoeding en verzorging

- Hoe is het gezag geregeld? Hoe is dit tot stand gekomen?
- Zijn er normverschillen tussen de gezinnen? (die de zorgen kunnen verklaren?)
- Waren er tijdens het huwelijk meningsverschillen over de opvoeding?

Conflicten tussen de ouders

- Zijn er op dit moment conflicten tussen de ouders? Waarover?
- Hoe vaak maakt het kind ruzies mee?
- Is er nog communicatie met de andere ouder?
- Heeft de beller de zorgen met de andere ouder besproken? Wat was het resultaat?

Hulpverlening

- Is de Raad voor de Kinderbescherming betrokken geweest?
- Is er andere hulpverlening in het gezin?
- Is er sprake van juridische procedures?

'Stapje terug'

- Als de beller verstrikt lijkt te raken in het vertellen over conflicten en de ex-partner terug naar het kind: maar hoe is het met het kind? Hoe is de echtscheiding voor het kind geweest?

Inschatten van de 'waarde' van de informatie

De informatie is gebaseerd op wat er volgens de beller aan de hand is. Deze informatie kan om verschillende redenen gekleurd of vertekend zijn. In het gesprek moet een inschatting worden gemaakt van de feitelijkheid en objectiviteit van de melding. Doordat berichten van ex-partners vaak omgeven

zijn door emoties, is het nog belangrijker dan bij andere zaken de context van de melding te onderzoeken.

Bovendien inzicht in de bedoelingen en verwachtingen van de beller nodig omdat deze van invloed kunnen zijn op de bereidheid van de beller om vervolgstappen te ondernemen.

Directe aanleiding

- Waarom belt de melder nu? Sinds wanneer heeft de beller zorgen? Is er iets specifiek gebeurd of staat er iets specifiek te gebeuren wat van invloed is op de zorgen?
- Wat wil de melder met een melding bereiken? Wat is de vraag achter de vraag? Gaat het daadwerkelijk om het kind of wil de beller eigenlijk de omgangsregeling / hoofdverblijfplaats veranderen? Hoe verloopt de communicatie, de omgang en het contact met de kinderen?

Formele, juridische positie van de beller

- Is het een biologische ouder, hoe is het gezag geregeld, is er een omgangsregeling?

Betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de beller

- Wat is de kwaliteit van de informatie: hoe is het verkregen, direct of indirect? Van wanneer dateren de zorgen? Wanneer kind voor het laatst gezien?
- Wat was de situatie tijdens het huwelijk? In welke fase van de echtscheiding bevinden ze zich nu? Zijn er nieuwe partners, broertjes, zusjes?
- Wat heeft de beller zelf gedaan om zijn verantwoordelijkheid te nemen? Zorgen besproken met de kinderen, met de andere ouder? Is informatie in de omgeving ingewonnen?
- Wat is het aandeel van de beller in de problematiek?
- Was / is er sprake van partnergeweld?
- Hoe gaat het met deze ouders sinds de scheiding (alcohol, depressie)?

Inschatten van mogelijkheden

Naast de inhoud van de zorgen en de beweegredenen van de beller is het van belang in te schatten wat de beller zelf kan doen. Vooronderstelling is vaak dat de beller ook ouder is en dus medeverantwoordelijk is voor de opvoeding en bescherming van kind. Maar kán de beller dat ook? Net als in andere zaken is het van belang de werkwijze van het AMK/ de Toegang duidelijk uit te leggen, duidelijk te maken wat de beller kan verwachten. Zo kan het aan te raden zijn expliciet te vermelden dat nadat een melding in onderzoek is genomen de zorgen breed worden onderzocht en dat de melder dus ook onderdeel van het onderzoek is.

Onderstaande vragen en aandachtspunten kunnen helpen een inschatting te maken van de mogelijkheden van de beller.

- Wat is de relatie met het gemelde gezin?
- Hoe is de verhouding? Is er sprake van communicatie? Kan de beller een gesprek aangaan?
- Hoe vaak heeft de beller contact met het gemelde gezin?
- Wat is het mogelijke risico (voor kind, beller, anderen) als melder zelf andere ouder vertelt over zorgen?
- In welke fase van echtscheiding?
- Welke stappen heeft beller zelf al ondernomen? Wat was het resultaat daarvan?
- Hoe ziet de beller zelf zijn mogelijkheden om stappen te ondernemen?

Specifieke keuzes

Naast aanvullende vragen blijken er specifieke overwegingen en keuzes in de behandeling van meldingen van ex-partners te worden gemaakt. Deze doen zich voor in alle fasen van het werkproces en wijken soms sterk af van de ‘normale’ route. Op basis van een achttal stellingen die de Kenniskring formuleerde onderstaand een beeld van de overwegingen die op dit moment een rol spelen in het behandelen van berichten van ex-partners kunnen een rol spelen in de onderlinge discussie.

Bij een bericht van ex-partners staan, net als bij andere berichten, de zorgen over / ontwikkelingsbedreiging van de kinderen voorop. Zodoende worden berichten van ex-partners niet eerder als advies afgehandeld berichten van andere bellers. Daarbij zijn wel een paar bedenkingen of overwegingen genoemd.

De meesten vinden dat een *melding van een ex-partner in principe open* moet zijn, ondanks dat het een melder uit de directe omgeving betreft (uitzondering: aantoonbare veiligheidsrisico's voor kind en / of ouder). Redenen die daarvoor genoemd zijn, zijn de ouderlijke verantwoordelijkheid om zorgen én melding bij andere ouder aan te kaarten, de aard en herleidbaarheid van de informatie of om zodoende de drempel tot melden te verhogen, zodat het kan helpen valse beschuldigingen te voorkomen. Ook vinden de meesten een voorwaarde voor het aannemen van een melding van een ex-partner dat de beller *de andere ouder over de melding in kennis moet stellen*, vanuit dezelfde overwegingen als hiervoor genoemd. Een enkeling geeft aan dat uitstel van in kennis stellen wel tot de mogelijkheden behoort.²

Strijd is in meer of mindere mate schadelijk voor kinderen, maar *onvoldoende reden om melding op te nemen*. Voor het AMK moet er sprake zijn van een vermoeden van kindermishandeling (al dan niet als gevolg van de strijd), bij de CT van een ontwikkelingsbedreiging.

De melder uitnodigingen voor *een meldingsgesprek op het bureau* is nauwelijks praktijk. Er blijken ook weinig bezwaren tegen, behalve dat je met andere melders ook geen persoonlijk gesprek voert, het de suggestie van partijdigheid kan wekken en dat het meer tijd kost. Het ene AMK dat het wel doet noemt als voordelen dat het meer informatie geeft, hiermee de motivatie van de melder beter onderzocht kan worden en het als een test van oprechtheid gezien kan worden.

Twee bureaus nodigen in principe *beide ouders op het bureau* uit voor een gesprek, omdat het goed werkt en het beide ex-partners een gezamenlijk startpunt geeft. Voor zes bureaus is dat geen gangbare werkwijze, maar vindt daar over het algemeen geen onoverkomelijke bezwaren tegen. Vijf geven aan dat het niet tot de kerntaken behoort.

Kinderen in een vroeg stadium spreken is voor de meesten wenselijk. In de praktijk is dit meestal ná een gesprek met de ouders, omdat kinderen zich vrij moeten voelen om te praten en er toestemming voor moeten hebben.

---

² Beide overwegingen zijn dus mede ingegeven vanuit de gedachte dat de meldende ex-partner een verantwoordelijkheid heeft in de opvoeding en bescherming van het kind, ook na scheiding. Daarmee is het extra belangrijk om uit te vragen of de melder er wel toe in staat is die verantwoordelijkheid te nemen en of dat niet toch (veiligheids)risico's voor het kind leidt. Het is belangrijk daar niet als vanzelfsprekend van uit te gaan, maar dat expliciet te checken.

De hulp moet ingezet worden waar het nodig is, is globaal de mening. Dat kan ook in het weekendgezin zijn.

Gebruikte literatuur

Berge, I.J. ten & A. Vinke (2006) *Beslissen over vermoedens van kindermishandeling. Handreiking en hulpmiddelen voor het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling* Utrecht: NIZW

Faller, K.C. (2000) Child Abuse and divorce: competing priorities and agendas and practical suggestions. In: *Maltreatment in Early Childhood: Tools for Research-based Intervention*, New York: Haworth Press

Lamers, F.(1995) *Seksueel misbruik van jonge kinderen. Een onderzoek naar signalen en signaleren, en naar ondervragen en vertellen inzake seksueel misbruik*. Amsterdam: VU

Vragenlijst bij aannemen melding van ex-partners

Stapje terug: als de beller verstrikt lijkt te raken in het vertellen over conflicten en de ex-partner, dan terug naar het kind: maar hoe is het met het kind?

Vermoedelijke mishandeling

- Wat heeft de beller zelf gezien/gemerkt? Wanneer dat gezien/gemerkt?
- Zijn er specifieke momenten waarop de beller dat ziet? Hoe verklaart u dat?
- Zijn deze zorgen ook door anderen geuit en vastgelegd?

Het kind

- Hoe is het met het kind? Hoe is de echtscheiding geweest voor het kind?

Verloop van de zorgen

- Bestonden de zorgen ook al tijdens het huwelijk?
- Heeft de beller toen ook iets gedaan om de zorgen aan te pakken?
- Is er recentelijk iets gebeurd wat de zorgen heeft vergroot?
- Gaat er binnenkort iets gebeuren waardoor de zorgen worden versterkt?

Opvoeding en verzorging

- Zijn er normverschillen tussen de gezinnen? (die de zorgen kunnen verklaren?)
- Waren er tijdens het huwelijk meningsverschillen over de opvoeding?

Conflicten tussen de ouders

- Zijn er op dit moment conflicten tussen de ouders? Waarover?
- Hoe vaak maakt het kind ruzies mee?
- Is er nog communicatie met de andere ouder?
- Heeft de beller de zorgen met de andere ouder besproken? Wat was het resultaat?

Hulpverlening

- Is de Raad voor de Kinderbescherming betrokken geweest?
- Is er andere hulpverlening in het gezin?
- Is er sprake van juridische procedures?

Directe aanleiding

- Waarom belt beller nu? Sinds wanneer heeft beller de zorgen?
- Wat wil de melder met de melding bereiken? Wat is de vraag achter de vraag? Gaat het daadwerkelijk om het kind of wil de beller eigenlijk de omgangsregeling / hoofdverblijfplaats veranderen? Hoe verloopt de communicatie, de omgang en het contact met de kinderen?

Formele juridische positie van de beller

- Is het de biologische ouder, hoe is het gezag geregeld, is er een omgangsregeling?

Betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de beller

- Wat is de kwaliteit van de informatie: hoe is deze verkregen, direct of indirect? Wanneer het kind voor het laatst gezien?

- In welke fase van de echtscheiding bevinden ze zich nu? Zijn er nieuwe partners, broertjes, zusjes?
- Wat heeft de beller gedaan om zijn verantwoordelijkheid te nemen? Zorgen besproken met de kinderen, met de andere ouder? Is informatie ingewonnen in de omgeving?
- Wat is het aandeel van de beller in de problematiek?
- Was/ is er sprake van partnergeweld? (aangifte, straatverbod?)
- Hoe gaat het met de ouders sinds de scheiding? (alcohol, depressie)?

Foto: Herbert Wiggerman

Beoordelen en beslissen in het heetst van de strijd

Omgaan met signalen van ex-partners over kindermishandeling

Door Edith Geurts

Als ex-partners elkaar beschuldigen van misbruik of mishandeling van een kind is het voor medewerkers van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) en de afdeling Toegang van bureau jeugdzorg moeilijk zo'n beschuldiging op waarde te schatten. Een aandachtspuntenlijst, ontwikkeld door een groep mensen uit de praktijk, kan hen helpen de beschikbare informatie te ordenen en op basis daarvan te beslissen over volgende stappen.

Een scheiding is een ingrijpende gebeurtenis voor alle betrokkenen. Emoties als verdriet, boosheid en zelfverwijt wisselen elkaar af en lopen bij tijd en wijle hoog op. Soms maken ex-partners elkaar nog jaren later het leven zuur.

Het komt voor dat ouders in die chaotische tijd het vermoeden uiten dat hun kind wordt mishandeld door hun ex-partner en willen dat dat vermoeden wordt onderzocht. Partijen die betrokken zijn bij de behandeling van die problematiek ervaren dergelijke zaken vaak als ingewikkeld en tijdrovend. Daarbij speelt een belangrijke rol dat er een dubbel beeld bestaat van vermoedens van kindermishandeling bij ex-partners. Enerzijds wordt de kans op valse beschuldigingen in die situaties groot geacht, maar anderzijds lijkt ook de kans groter dat tijdens of na een scheiding kindermishandeling optreedt (Lammers, 1995).

De gedachte is vaak dat dergelijke vermoedens een onderdeel zijn van het conflict tussen de ex-partners en dat de ene ouder erop uit is om de andere zwart te maken. Uit binnen- en buitenlandse literatuur

blijkt echter dat het relatief weinig voorkomt dat ouders bij een meldpunt opzettelijk een valse melding doen over hun ex-partner.

Zo blijkt uit Amerikaans onderzoek dat in ongeveer tweederde van de vermoedens het kind werkelijk mishandeld werd. En in de meeste andere gevallen was er geen valse beschuldiging, maar zag de partner signalen die terecht aanleiding waren voor zorgen (Faller, 2000). Uit Australisch onderzoek blijkt dat slechts 9 procent van de beschuldigingen in het kader van gezags- en omgangsgeschillen onwaar is (Spruijt en anderen, 2002). Dat percentage wordt bevestigd door ander onderzoek en rapportages van de kinderbescherming in Nederland en andere landen (Spruijt en anderen, 2002).

Scheiding en kindermishandeling

De hevige emoties die met een scheiding gepaard gaan, lijken het risico op kindermishandeling te vergroten. Duidelijke cijfers over het samengaan van kindermishandeling en scheiding zijn echter niet voorhanden. Wel blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek dat 20 procent van de moeders lichamelijk geweld noemt als reden om hun relatie te verbreken, tegenover 1 procent van de vaders. Recent onderzoek wijst uit dat scheiding geen garantie is voor het stoppen van het geweld: geweld tegen de ex-partner komt net zo vaak of zelfs vaker voor als geweld tegen de partner tijdens de relatie (Clement en anderen, 2008). Wanneer er geweld is tussen ouders is 80 procent van de kinderen daar op de een of andere manier getuige van. En getuige zijn van geweld kan net zo schadelijk zijn voor kinderen als zelf slachtoffer zijn.

Uit het onderzoek *Kindermishandeling in Nederland anno 2005* blijkt dat kinderen uit eenoudergezinnen 3,5 keer zo vaak mishandeld worden als kinderen uit gezinnen met twee ouders. Daarbij moet overigens opgemerkt worden dat de helft van de eenoudergezinnen niet is ontstaan door een scheiding. In stiefgezinnen worden kinderen bijna twee keer zo vaak mishandeld (Van IJendoorn en anderen, 2007).

Het overgrote deel van de geweldplegers – 87,7 procent – is een biologische ouder. 14,1 procent van die geweldplegers woont niet bij het kind. Wat betreft het geslacht van de pleger is de verdeling ongeveer gelijk.

Uit de AMK-gegevens die in *Kindermishandeling in Nederland anno 2005* geanalyseerd zijn, blijkt dat 48 procent van de mishandelde kinderen leeft in een gezin met beide biologische ouders en meer dan 39 procent in een eenoudergezin.

Deze cijfers lijken erop te wijzen dat er in scheidingssituaties een grotere kans is op geweld tegen volwassenen én kinderen (Geurts, 2008).

Over de mate waarin de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en de afdeling Toegang van bureau jeugdzorg te maken krijgen met de problematiek is slechts globaal iets te zeggen: ze registreren niet expliciet of vermoedens van kindermishandeling door ex-partners worden geuit. Een inventarisatie uit 2002 geeft wel een idee. Daarbij is in de AMK-registratie gekeken naar de berichten waarin een ouder als melder is geregistreerd én een ouder of stiefouder als vermoedelijke pleger. In 1999 betrof dat 713 kinderen; dat is 3,7 procent van het totaal aantal contacten met een AMK. In 2000 ging het om 581 kinderen; 2,7 procent van alle contacten.

Wat er aan de hand kan zijn

Uit onderzoek blijkt dat er een aantal dingen aan de hand kan zijn als na een scheiding het vermoeden bestaat dat een kind mishandeld wordt (Faller, 2000; Lamers, 1995).

De kindermishandeling begon vóór de scheiding:

- De mishandeling was aanleiding voor de scheiding.
- De mishandeling is al eerder gemeld, maar toen niet gestopt of weer begonnen.
- Het kind praat pas na de scheiding over de mishandeling, omdat het dat voordien niet mocht, kon of durfde.
- Het kind merkt na de scheiding dat de andere ouder niet meer automatisch de kant van de pleger kiest.
- De mishandeling is niet eerder gemeld omdat het kind en de andere ouder bang waren voor de pleger.
- De andere ouder wist niet dat het kind mishandeld werd.

De kindermishandeling begon tijdens of na de scheiding:

- Het kind wordt mishandeld om de andere ouder pijn te doen.
- De mishandeling is onderdeel van de strijd om voorzieningen.
- De mishandeling is het gevolg van overbelasting van de verzorgende ouder.
- Door de stress van de scheiding valt de ouder terug in een oud probleem, zoals verslaving of psychiatrische problematiek.
- De mishandeling is het gevolg van het wegvallen van de corrigerende ouder.

- De mishandeling wordt gepleegd door de nieuwe partner in het gezin.

De kindermishandeling begon voor, tijdens of na de scheiding, maar is niet door de beschuldigde gepleegd.

Het kind wordt niet mishandeld; de opgepikte signalen zijn het gevolg van een ander probleem:

- een ongeluk;
- ontwikkelings- of gedragsproblemen;
- stress van de scheiding of andere ingrijpende gebeurtenissen;
- misinterpretatie van door het kind verstrekte informatie;
- een slechte ondervragingstechniek;
- programmering door de ouder, ook wel het oudervervreemdings-syndroom genoemd;
- in geval van seksueel misbruik: seksuele kennis uit een andere bron.

Er is geen sprake van kindermishandeling of andere zorgsignalen, maar van bewust valse beschuldigingen:

- door de ouder;
- door het kind;
- door beiden.

Kenniskring Kindermishandeling

De Kenniskring Kindermishandeling heeft zich naar aanleiding van signalen van AMK-bureauhoofden en -praktijkleiders gebogen over het omgaan met berichten over kindermishandeling van ex-partners. De bureauhoofden en praktijkleiders melden dat het behandelen van meldingen van kindermishandeling door ex-partners een knelpunt is. Ze zien twee problemen. Ten eerste signaleren ze dat er geen eenduidig aannamebeleid is voor de berichten. Dat geldt zowel voor de AMK's als voor de toegang tot bureau jeugdzorg. Ten tweede is er geen of onvoldoende hulp voor deze problematiek.

Tussen november 2007 en februari 2009 heeft de Kenniskring Kindermishandeling zich in zes bijeenkomsten over deze twee problemen gebogen. De kenniskring was ingesteld om kennis op het terrein van de preventie en aanpak van kindermishandeling uit te wisselen en te verdiepen. De kring bestond uit een groep van ongeveer twintig personen, werkzaam bij het Advies- en Meldpunten Kindermishandeling, de centrale toegang van bureau jeugdzorg en

de Raad voor de Kinderbescherming, die in wisselende samenstelling bij elkaar kwamen.

Kenniskringen

Het Nederlands Jeugdinstituut organiseert zogenaamde kenniskringen: groepen van beroepskrachten en onderzoekers die hun kennis delen, expliciet omschrijven en ontwikkelen. Meestal zijn vragen uit de praktijk de aanleiding om een kenniskring te organiseren. Op basis van die vragen worden deelnemers uit verschillende organisaties en werkvelden uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan de beantwoording. Er zijn kenniskringen over uiteenlopende thema's, zoals de brede school, het tiener- en jongerenwerk, en opvoedingsondersteuning.

Voor meer informatie over kenniskringen: www.nji.nl > Kennis > Kenniskringen.

Lastige beoordeling

Hoewel het feitelijke aantal berichten van ex-partner lijkt mee te vallen, ervaren medewerkers van het AMK en de afdeling Toegang van bureau jeugdzorg dergelijke berichten als zeer lastig en mede daardoor tijdrovend. In de Kenniskring Kindermishandeling is besproken wat er precies zo lastig aan is. De lastigheden hebben te maken met de beoordeling van de problematiek, met specifieke elementen van de problematiek en met de mogelijkheden voor vervolg.

Bij het inschatten of beoordelen van de problematiek is het lastig dat de bellers hun verhaal vrijwel altijd geëmotioneerd vertellen. De medewerker aan de telefoon kan daardoor moeilijk onderscheid maken tussen feiten, meningen en gevoelens. Bovendien zijn in deze zaken nauwelijks concrete signalen en objectieve informatie beschikbaar, wat de inschatting van wat er echt aan de hand is bemoeilijkt. Soms is de beller niet de ex-partner, maar een ander familielid, zoals een oma of een nieuwe partner. Dan is er vaak nog minder feitelijke informatie over de zorgen.

Ook blijken ex-partners niet altijd oog te hebben voor de kinderen. Doordat hun eigen problemen hen in beslag nemen, is het voor hen vaak moeilijk om écht vanuit het belang van het kind te redeneren. Bovendien blijken ex-partners weinig genegen of in staat om verantwoordelijkheid te nemen voor het oplossen van de problematiek.

Dat de beller ook verantwoordelijk is voor de zorg voor het betref-

fende kind maakt het lastig te bepalen welk aandeel de beller zelf heeft in de gemelde problemen. Een ander lastig punt is dat het loyaliteitsconflict van de kinderen in deze zaken nog groter is dan in andere zaken.

Tot slot geven medewerkers aan dat hun eigen emotionele reacties en vooroordelen een objectieve beoordeling van deze berichten in de weg kunnen staan. Het gevaar is dat de medewerker terugvalt op vaste denkpatronen en al snel het idee heeft te weten wat er aan de hand is. De emoties van de medewerker kunnen zich uiten in medeleven met de melder. Maar ongewild kunnen ze ook een weerstand tegen de melder oproepen.

Al met al blijkt het lastig met de berichten om te gaan. Door de vaak hevige emoties waarmee een beller contact opneemt, kan het voor de medewerker moeilijk te bepalen zijn waar het de beller primair om gaat: het bespreken van oprechte zorgen over een kind of het uitvechten van een conflict met zijn ex-partner. De angst om ingezet te worden in de strijd speelt dan ook voor medewerkers.

Specifieke elementen

Daarnaast zijn er specifieke elementen in de berichten van ex-partners die ze anders maken dan andere berichten. Zo behoort de beller altijd tot het gezinssysteem waarover hij belt, waardoor de medewerker al tijdens het eerste gesprek contact heeft met het gezin en de onderzoeksfase dus eigenlijk meteen begint. Bovendien is chronische, hevige strijd tussen ouders schadelijk voor kinderen, maar is de grens met kindermishandeling niet altijd scherp te trekken. Verder willen of kunnen de ouders vaak niet gezamenlijk een gesprek met de medewerker voeren, wat wel noodzakelijk is om de informatie open en objectief te behandelen.

Van iets andere orde, maar ook lastig, is het gebrek aan hulp, met name voor ouders. Daardoor zijn medewerkers vaak geneigd om langer bij een zaak betrokken te blijven dan zou moeten, in de hoop iets te kunnen bijdragen aan een oplossing.

Gestructureerd beslissen

Beslissen over wat er met een kind en zijn gezin moet gebeuren is in de jeugdzorg altijd lastig, niet alleen bij mogelijke kindermishandeling. De omstandigheden waaronder een beslissing genomen moet worden zijn zelden optimaal. Zo is de beschikbare informatie vaak

gekleurd door de bril van de melder of informant, is er vaak weinig feitelijke informatie, moet een beslissing onder tijdsdruk worden genomen, zijn de betrokkenen niet per se bereidwillig om informatie te geven en kunnen de gevolgen van een beslissing verstrekkend zijn. Dat geldt zowel voor het kind en de ouder als voor de medewerker, bijvoorbeeld als achteraf blijkt dat de beslissing verkeerd uitpakt.

Voor alle berichten geldt dat voor een objectieve en transparante beoordeling eigenlijk drie beoordelingen gemaakt moet worden: over de aard en de ernst van de zorgen, over de waarde van de informatie, en over de mogelijkheden van de beller om vervolgstappen te ondernemen. De ORBA-werkwijze biedt daartoe handvatten. ORBA staat voor Onderzoek, Risicotaxatie en Besluitvorming AMK's en is een gestructureerde werkwijze voor het beoordelen van en beslissen over vermoedens van kindermishandeling (Ten Berge en Vinke, 2006).

De Kenniskring Kindermishandeling heeft bekeken in hoeverre de inhoudelijke ORBA-aandachtspunten voor de drie beoordelingen van toepassing zijn op berichten van ex-partners. Die ORBA-aandachtspunten heeft de kenniskring aangevuld met extra vragen die gesteld moeten worden als berichten afkomstig zijn van ex-partners. Sommige vragen komen bij verschillende beoordelingen terug.

Inschatten van aard en ernst

Net als bij andere gesprekken is het bij berichten van ex-partners van belang feitelijke informatie te verzamelen over de aard en de ernst van gemelde zorgen. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de zorgen van de beller en de feiten die hij aandraagt. Vragen die in ieder geval aan de orde moeten komen zijn:

Vermoedelijke mishandeling

- Wat heeft de beller gezien of gemerkt?
- Wanneer heeft de beller dat gezien of gemerkt?
- Zijn er specifieke momenten waarop de beller dat ziet? En heeft de beller daar een verklaring voor?
- Zijn de zorgen ook door anderen geuit?
- Zijn die zorgen van anderen ook vastgelegd?

Het kind

- Hoe is het met het kind? Hoe heeft het kind de scheiding ervaren?

Verloop van de zorgen

- Bestonden de zorgen al tijdens het huwelijk? Heeft de beller toen iets gedaan om ze aan te pakken? Zo ja, wat? En heeft dat geholpen?
- Is er onlangs iets gebeurd wat de zorgen heeft vergroot?
- Gaat er binnenkort iets gebeuren dat de zorgen kan versterken?

Opvoeding en verzorging

- Hoe is het gezag geregeld? Hoe is de regeling tot stand gekomen?
- Zijn er normverschillen tussen de gezinnen die de zorgen kunnen verklaren?
- Waren er tijdens het huwelijk meningsverschillen over de opvoeding?

Conflicten tussen de ouders

- Is er nog communicatie met de andere ouder?
- Zijn er op dit moment conflicten tussen de ouders? Waarover?
- Hoe vaak maakt het kind ruzies mee?
- Heeft de beller de zorgen met de andere ouder besproken? Wat was het resultaat?

Hulpverlening

- Is de Raad voor de Kinderbescherming bij het gezin betrokken geweest?
- Is er andere hulpverlening in het gezin?
- Lopen er juridische procedures?

‘Stapje terug’

- Als de beller verstrikt lijkt te raken in het vertellen over conflicten en de ex-partner gaat de medewerker expliciet terug naar het kind: Maar hoe is het met het kind?

Inschatten van de waarde van informatie

De informatie is gebaseerd op wat er volgens de beller aan de hand is. Doordat berichten van ex-partners vaak omgeven zijn door emoties, is het nog belangrijker dan bij andere zaken de context van de melding te onderzoeken. Bovendien is het belangrijk zicht te krijgen op de bedoelingen en verwachtingen van de beller, omdat die van invloed kunnen zijn op diens bereidheid om vervolgstappen te ondernemen. Belangrijke vragen zijn:

Directe aanleiding

- Waarom belt de melder nu? Sinds wanneer maakt de beller zich zorgen? Is er iets gebeurd of staat er iets te gebeuren wat van invloed is op de zorgen?
- Wat wil de melder met een melding bereiken? Wat is de vraag achter de vraag? Gaat het werkelijk om het kind of wil de beller eigenlijk de omgangsregeling of de hoofdverblijfplaats veranderen?

Juridische positie van de beller

- Is het een biologische ouder? Hoe is het gezag geregeld? Is er een omgangsregeling?

Betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de beller

- Wat is de kwaliteit van de informatie? Is die direct of indirect verkregen? Van wanneer dateren de zorgen? Wanneer heeft de beller het kind voor het laatst gezien?
- Hoe was de situatie tijdens het huwelijk? In welke fase van de scheiding bevindt het gezin zich nu? Zijn er nieuwe partners en nieuwe broers of zussen, waardoor nieuwe onrust ontstaat in het gezin?
- Wat heeft de beller zelf gedaan om zijn verantwoordelijkheid te nemen? Heeft de beller zijn zorgen besproken met de kinderen, of met de andere ouder? Heeft de beller informatie in de omgeving ingewonnen?
- Wat is het aandeel van de beller in de problematiek?
- Was of is er sprake van partnergeweld?
- Hoe gaat het met de ouders sinds de scheiding? Hebben ze bijvoorbeeld een drankprobleem of lijden ze onder een depressie?

Inschatten van mogelijkheden

Naast de inhoud van de zorgen en de beweegredenen van de beller is het van belang in te schatten wat de beller zelf kan doen. Vaak is de beller een ouder en is hij dus medeverantwoordelijk voor de opvoeding en bescherming van zijn kind. Maar kan de beller die verantwoordelijkheid waarmaken? Nog meer dan in andere zaken is het belangrijk de werkwijze van het AMK of de afdeling toegang goed uit te leggen en duidelijk te maken wat de beller mag verwachten. Zo kan het nodig zijn om expliciet te vermelden dat als er een onderzoek komt naar de zorgen, de beller zelf ook wordt onderzocht. Belangrijke vragen zijn:

- Wat is de relatie met het gemelde gezin?

- Hoe is de verhouding en de communicatie? Kan de beller een gesprek aangaan?
- Hoe vaak heeft de beller contact met het gemelde gezin?
- Wat is het mogelijke risico voor kind, de beller en eventuele anderen als beller zelf de andere ouder vertelt over zijn zorgen?
- In welke fase van scheiding verkeren de partners?
- Welke stappen heeft beller zelf al ondernomen? Wat was het resultaat daarvan?
- Hoe ziet de beller zelf zijn mogelijkheden om stappen te ondernemen?

Deze aandachtlijst voor het behandelen van berichten van ex-partners is het eerste resultaat van de Kenniskring Kindermishandeling. De lijst is aangeboden aan het Landelijk Praktijkleiders Overleg AMK. Eén AMK gebruikt de lijst bij de behandeling van berichten van ex-partners; van de overige AMK's en de toegang tot bureau jeugdzorg is onbekend of de lijst beschikbaar is gemaakt voor de medewerkers.

Het gebruik van een aandachtspuntenlijst voor het objectief onderbouwen van vermoedens van kindermishandeling is een hulpmiddel, maar om de problematiek op te lossen is meer nodig. Er is namelijk een gebrek aan hulp voor ouders én kinderen met scheidingsproblemen. Medewerkers van het AMK en de afdeling Toegang van bureau jeugdzorg zijn daardoor geneigd te lang betrokken te blijven bij de gezinnen, in de hoop nog iets te kunnen bijdragen aan een oplossing. De Kenniskring Kindermishandeling heeft een advies geschreven over het noodzakelijke hulpaanbod voor de gezinnen waarmee het AMK en de toegang te maken hebben. Een volgend nummer van *Jeugd en Co Kennis* zal aandacht besteden aan het hulpaanbod bij scheidingproblemen.

Verder lezen

- Berge, I.J. ten & Vinke A. (2006). *Beslissen over vermoedens van kindermishandeling. Eindrapport project Onderzoek, Risicotaxatie en Besluitvorming Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (ORBA)*. Utrecht, NIZW. Te downloaden via www.nji.nl > Producten > Publicaties bestellen en downloaden > Kindermishandeling > Rapporten.
- Clement, C., Egten, C. van & Hoog, S. de (2008). *Nieuwe gezinnen. Scheiding en de vorming van stiefgezinnen*. Den Haag, E-Quality.
- Faller, K.C. (2000). Child Abuse and Divorce. Competing Priorities and Agendas and Practical Suggestions. In: Fuller, K.C. & Vanderlaan, R. *Maltreatment in Early Childhood. Tools for Research-based Intervention*. New York, Haworth Press.

2. Hulpaanbod bij scheidingproblemen

In de vierde en vijfde bijeenkomst heeft de Kenniskring zich gebogen over de vraag welk hulpaanbod nodig is voor ouders en kinderen in scheidingssituaties. Het ging daarbij vooral om de scheidingen die moeizaam verlopen. Deze bijeenkomsten hebben geleid tot een advies over het minimaal noodzakelijke hulpaanbod bij scheidingsproblemen, met de nadruk op gespecialiseerde hulp.

Ook dit advies is aangeboden aan het Landelijk Praktijkleidersoverleg AMK, met daarbij de suggestie er bij de MOgroep op aan te dringen dergelijk hulpaanbod te laten ontwikkelen.

Hieronder treft u eerst het volledige advies dat is uitgebracht aan het Landelijk Praktijkleidersoverleg AMK. Bovendien is het artikel *Te weinig gespecialiseerde hulp bij moeizame scheiding* dat naar aanleiding van het advies is geschreven voor Jeugd & Co Kennis opgenomen.

Advies van de Kenniskring Kindermishandeling betreffende het hulpaanbod na (echt)scheiding van ouders

April 2009

De Kenniskring Kindermishandeling heeft zich in 2009 gebogen over de vraag welk hulpaanbod nodig is voor ouders en kinderen in (echt)scheidingssituaties. Over deze vraag is al veel nagedacht en op papier gezet. Zo heeft Collegio in 2004 in opdracht van VWS een ordeningsmodel opgesteld dat inzicht geeft in de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor het hulpaanbod voor kinderen vancheidende en gescheiden ouders³. In het ordeningsmodel zijn drie ingangen onderscheiden: justitiële hulp, hulp via indicatie (Bureau Jeugdzorg) die verschillende zorgaanbieders uitvoeren en het deel dat lokale voorzieningen oppakken (voornamelijk informatie, advies en licht pedagogische hulp). In 2005 heeft Regioplan op basis van dit ordeningsmodel geïnventariseerd welk hulpaanbod gericht op scheiding en omgang daadwerkelijk beschikbaar is⁴. De conclusie is dat er weinig aanbod is. Op basis van een inventarisatie onder AMK's en de Toegang door de Kenniskring komt eenzelfde beeld: in geen enkele regio is een dekkend, direct toegankelijk aanbod voor gezinnen met scheidingsproblematiek. Naar het aanbod dat er wel is (of was, omdat het om tijdelijke projecten ging, zoals Ex-ouders bestaan niet), zijn in Nederland nog geen gecontroleerde studies gedaan. Het is dus niet duidelijk of deze programma's ook echt werken.

De kenniskring is van mening dat een dergelijk hulpaanbod er wel moet zijn. In elke regio met een breed aanbod beschikbaar zijn, zowel voor ouders als voor kinderen, dat direct inzetbaar is, vanuit de in het ordeningsmodel genoemde drie ingangen.

De Kenniskring Kindermishandeling vindt in de Gezinsnota 2008 steun voor de roep om verbetering van het hulpaanbod na echtscheiding⁵. In de Gezinsnota zijn diverse aanbevelingen daarover opgenomen. De Kenniskring vindt dat echter niet ver genoeg gaan en is van mening dat er voor de doelgroep van AMK/ de Toegang een meer gespecialiseerd aanbod nodig is dan een algemeen aanbod in scheidingsproblematiek. Het AMK / de Toegang krijgt vaak met uitzonderlijk moeilijke gevallen te maken, waarvoor nauwelijks passend aanbod is of in ieder geval geen aanbod dat direct inzetbaar is. Het gaat dan om zaken waarin de volgende kenmerken van toepassing zijn:

---

³ Janssen, L., e.a. (2004) *Ordeningsmodel hulp bij (echt)scheiding en omgang. Leidraad voor besluitvorming over bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheden* Utrecht, Collegio

⁴ Vermeij, A. e.a. (2005) *Inventarisatie hulpaanbod bij (echt)scheiding en omgang*. Amsterdam, Regioplan

⁵ Programmaministerie Jeugd en Gezin (2008) *De kracht van het gezin. Nota gezinsbeleid 2008*. Den Haag

- Er is sprake van hevige, langdurige conflicten, de communicatie tussen de ouders loopt niet of heel slecht;
- De ouders hebben het kind niet in beeld – de ouders zijn niet meer in staat het belang van het kind voorop te stellen en de problemen vanuit het perspectief van het kind op te lossen;
- De scheiding is meestal al uitgesproken, er lopen geen juridische procedures meer.

Er is veelal sprake van complexe, meervoudige problematiek: naast bovengenoemde kenmerken is bij deze groep ouders vaak ook sprake van huiselijk geweld in de vorm van partnergeweld, verslavingsproblematiek en/of een psychiatrisch ziektebeeld.

De kenniskring is van mening dat deze bijzonder complexe problematiek een gespecialiseerd aanbod behoeft. Dit aanbod bestaat tot dusver niet en moet ontwikkeld worden. Dit aanbod moet tenminste bestaan uit:

Conflicthantering / bemiddeling voor ouders, met als doel het conflict beheersbaar te maken, ouders leren hun ouderrol en partnerrol te scheiden, zodat zij als ouders wel verder kunnen. Daarnaast moet in de bemiddeling in ieder geval aandacht zijn voor het maken van afspraken, bijvoorbeeld over de omgangsregeling, waarbij het belang van het kind voorop staat. Bovendien moeten ouders leren hoe zij om kunnen gaan met een kind na echtscheiding (herijking van de ouderrol). En daarnaast moet oog zijn voor individuele problematiek van de ouders, zodat zij indien nodig doorverwezen kunnen worden naar bijvoorbeeld AMW of GGZ.

Hulp voor kinderen in verschillende varianten. Vertrouwenspersonen voor kinderen, bijvoorbeeld op scholen moeten geschoold zijn in de problematiek van kinderen, zodat zij een beoordeling kunnen maken wie een kind kan of moet begeleiden. Bovendien is individuele hulp nodig, op indicatie van BJZ, gespecialiseerde jeugdhulpverlening. Daarnaast moeten lotgenotengroepen zoals KIES, JES landelijk verspreid worden.

De conclusie van de Kenniskring Kindermishandeling is dat er geen aanbod is specifiek voor de doelgroep van AMK / De Toegang. Derhalve zijn er ook geen voorbeelden van bewezen effectieve interventies die landelijk geïmplementeerd kunnen worden. De Kenniskring is van mening dat het noodzakelijk is dat een gespecialiseerd aanbod te ontwikkelen, voor ouders én kinderen, dat direct inzetbaar en vrij toegankelijk is.

De Kenniskring is van mening dat alleen gespecialiseerd aanbod onvoldoende is: het hulpaanbod in scheidingsproblematiek laat over de hele linie te wensen over. Zowel qua hoeveelheid als qua soort is er weinig hulp in de verschillende fasen van scheiding beschikbaar. Dat is wel belangrijk, omdat ondersteuning en hulp vroeg in het proces van scheiding ernstige problemen kan helpen voorkomen. Het advies van de Kenniskring Kindermishandeling aan het LAKO en LOA luidt dan ook om de urgentie van het probleem nadrukkelijk onder de aandacht te brengen van de MOgroep en (via de MOgroep) van de provincies, waarbij het probleem bestaat uit:

- een gebrek aan hulp in scheidingsproblematiek in het algemeen;
- een gebrek aan hulp in ernstige scheidingsproblematiek in het bijzonder;
- een gebrek aan inzicht in welke hulp werkzaam is in dergelijke ingewikkelde problematiek.

Het LAK en LOA kunnen bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor het (laten) ontwikkelen van een effectief hulpaanbod in scheidingsproblemen.

Het Nederlands Jeugdinstituut brengt op haar beurt het thema onder de aandacht bij de contactpersoon binnen de MOgroep en binnen het programmaministerie voor Jeugd en Gezin. Op dit moment is bij het NJI een projectaanvraag voor doorontwikkeling van een groepsaanbod voor kinderen en hun ouders in scheiding in de maak. Daarnaast zal het Nederlands Jeugdinstituut een projectaanvraag schrijven met de nadruk op het ontwikkelen van hulpaanbod specifiek voor ernstige scheidingsproblematiek.

Foto: Ermindo Armino

Inventarisatie hulpaanbod bij scheidingsproblemen

Te weinig gespecialiseerde hulp bij moeizame scheiding

Door Edith Geurts, Cécile Chênevert en Inge Anthonijsz

Kinderen kunnen ernstig in de knel raken wanneer hun ouders hevige conflicten hebben en gaan scheiden. Met name scheidingen die gepaard gaan met grote, structurele spanningen hebben vaak schadelijke gevolgen voor kinderen. Ouders en kinderen kunnen dan wel hulp gebruiken bij het oplossen van problemen bij de scheiding. De Kenniskring Kindermishandeling denkt echter dat er een gebrek is aan gespecialiseerde hulp bij scheidingsproblemen. Dat was voor het Nederlands Jeugdinstituut aanleiding om het hulpaanbod te inventariseren.

Naar schatting maken jaarlijks 70 duizend kinderen een scheiding van hun ouders mee (Spruijt, 2007). Momenteel wonen in Nederland bijna 850 duizend kinderen wier ouders zijn gescheiden (Clement en anderen, 2008).

Dat tegenwoordig veel ouders uit elkaar gaan, zegt niets over wat dat voor kinderen betekent. Voor kinderen is een scheiding vaak een bijzondere en ingrijpende gebeurtenis. De periode voor, tijdens en na de scheiding is voor alle kinderen in meer of minder mate moeilijk. Er verandert veel tegelijkertijd: een van hun ouders gaat weg en soms verhuizen ze zelf. Bovendien hebben ouders in scheiding niet altijd oog voor hun kinderen. Ze moeten veelal zelf een emotionele klap verwerken en hun eigen problemen nemen hen in beslag. Ook voor de kinderen wordt alles hoe dan ook anders dan voorheen. Hun gevoelens daarover variëren van bang, verward en verdrietig, tot opgelucht dat de ruzies nu verminderen.

Minister André Rouvoet voor Jeugd en Gezin bepleit in de gezinsnota, *De kracht van het gezin* (2008), dat alles op alles gezet wordt om een scheiding te voorkomen. Als ouders toch scheiden, moet dat zo gebeuren dat kinderen er zo min mogelijk last van hebben. In de nota staan voorstellen om ouders via bijvoorbeeld de Centra voor Jeugd en Gezin trainingen, begeleiding en cursussen conflicthantering te geven, zowel gedurende een relatie als daarna.

Slechter scoren

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat kinderen van gescheiden ouders gemiddeld slechter scoren dan kinderen uit intacte gezinnen op allerlei aspecten: schoolprestaties, gedrag, psychologisch en emotioneel welbevinden, zelfbeeld en sociale relaties (Amato, 2001, in Clement en anderen, 2008). Circa 30 procent van de kinderen kampt met depressieve en angstgevoelens, delinquentie, agressie, risicovolle gewoonten zoals roken van tabak en softdrugs, en lagere schoolprestaties (Spruijt 2007).

Vooraf scheidingen waarin ouders openlijk en chronisch ruzie met elkaar blijven maken, zijn funest voor kinderen. Hun ontwikkeling stagneert, doordat er geen nieuwe veilige situatie ontstaat waarin ze kunnen herstellen van alle veranderingen. Wanneer het kinderen niet lukt op een gezonde manier om te gaan met hun emoties van boosheid en woede, om hun schuldgevoelens te verwerken en om de scheiding te accepteren als zijnde permanent, kan dat tot in hun volwassenheid problemen geven. Een gevolg is bijvoorbeeld dat volwassenen met gescheiden ouders twee keer zo vaak scheiden als volwassenen uit traditionele gezinnen en ook vaker een samenwoonrelatie verbreken (Spruijt 2007).

Als ouders hun conflicten kunnen beheersen en ten minste over hun kinderen blijven communiceren, zijn de gevolgen voor de kinderen meestal minder ingrijpend.

Behoeftte aan hulp

Om te voorkomen dat conflicten tussen scheidende ouders uit de hand lopen, moet voor deze gezinnen in een vroeg stadium ondersteuning beschikbaar zijn. In de verschillende fasen van scheiding hebben ouders en kinderen verschillende behoeften aan hulp en begeleiding (Janssen, Loeffen en Ooms, 2004).

In de fase waarin ouders overwegen om te gaan scheiden en daartoe

voorbereidingen treffen, ligt de nadruk op informatie, lichte pedagogische hulp en relatietherapie. De behoefte aan ondersteuning in deze fase zal zijn toegenomen door de inwerkingtreding op 1 maart 2009 van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding. Die wet verplicht ouders die gaan scheiden vooraf de zorg voor hun kinderen te regelen in een ouderschapsplan.

Voor kinderen is de fase voorafgaand aan de scheiding vaak een onveilige en bedreigende periode: veel is onduidelijk en ze kunnen geen invloed uitoefenen op de situatie. Het kan steun geven als ze kunnen praten over hun gevoelens van onzekerheid. Er is een groeiend aanbod vanuit de particuliere sector naar aanleiding van het verplichte ouderschapsplan.

In de scheidingsfase loopt de procedure bij de rechtbank en wordt het huwelijk juridisch ontbonden. Bij niet-getrouwde partners wordt in deze fase het geregistreerd partnerschap ontbonden of de samenwoningrelatie beëindigd.

In de scheidingsfase moet veel geregeld worden, van boedelverdeling en huisvesting tot afspraken over alimentatie en de kinderen. In deze fase hebben ouders behoefte aan bemiddeling. Kinderen hebben er behoefte aan dat er naar hen wordt geluisterd.

In de fase na de scheiding zijn de ouders uit elkaar en begint de nieuwe gezinssituatie. Ouders hebben dan vooral behoefte aan hulp bij het verwerken van de scheiding, het vormgeven van de nieuwe relatie met de ex-partner en de uitvoering of eventueel wijziging van de eerder vastgestelde omgangsregeling. Ook kinderen kunnen behoefte hebben aan verwerking.

Inventarisatie hulpaanbod

Er is echter een gebrek aan specifieke hulp voor gezinnen in scheidings situaties, in het bijzonder voor gevallen waarin de ex-partners ernstige conflicten hebben. Dat constateerde de Kenniskring Kindermishandeling, naar aanleiding van signalen van AMK-bureauhoofden en -praktijkleiders. Deze zorg van de Kenniskring Kindermishandeling was voor het Nederlands Jeugdinstituut aanleiding om te inventarisaren welk aanbod er is voor problemen rondom scheiding. De inventarisatie leidde tot een globaal beeld van het potentiële aanbod voor zover dat bij het Nederlands Jeugdinstituut bekend is. Het overzicht pretendeert dus niet volledig te zijn.

Kenniskringen

Het Nederlands Jeugdinstituut organiseert kenniskringen: beroepskrachten en onderzoekers die in groepsbijeenkomsten hun kennis delen, expliciet maken, verrijken en verder ontwikkelen. Meestal zijn vragen uit de praktijk de aanleiding om een kenniskring te organiseren. Er zijn kenniskringen over uiteenlopende thema's, zoals de brede school, opvoedingsondersteuning en Centra voor Jeugd en Gezin. Voor meer informatie over kenniskringen: www.nji.nl > Kennis > Kenniskringen.

De Kenniskring Kindermishandeling boog zich over problemen rond scheiding. Naar aanleiding daarvan verscheen in het vorige nummer van *Jeugd en Co Kennis* een artikel over het omgaan met meldingen van kindermishandeling door ex-partners.

Aanbod primair voor kinderen

Uit de inventarisatie blijkt dat relatief veel aanbod zich primair richt op de kinderen, met aanvullende informatieve bijeenkomsten voor ouders. De programma's Zandkastelen!, KIES, en Kits en Co bestaan uit groepsbijeenkomsten voor kinderen, waarin zij met elkaar kunnen praten over hun ervaringen. Daaraan gekoppeld krijgen ouders in groepsbijeenkomsten informatie over wat een scheiding voor kinderen betekent en wat er in de kindergroepen aan de orde is geweest. Groepshulpverlening Kind en (echt)scheiding heeft dezelfde opbouw, maar is alleen op indicatie beschikbaar. Verder is er een programma in ontwikkeling, CODIP.

Zandkastelen!

Doelgroep: Kinderen van 6 tot 17 jaar. Er wordt gewerkt in verschillende leeftijdsgroepen.

Doel: Kinderen beter leren omgaan met de scheiding door in een veilige groep emoties te uiten en te leren dat hun gevoelens niet raar zijn maar normaal. In het laatste gedeelte van de bijeenkomst komen ouders en kinderen samen en vertellen elkaar over hun gevoelens.

Vorm: Een eenmalige groepsbijeenkomst van een dagdeel, waarin ouders het laatste half uur aanschuiven. Er wordt gewerkt met een werkboekje om in te schrijven en te tekenen, en met rollenspelen.

Beschikbaarheid: Het programma wordt uitgevoerd door acht speciaal daartoe opgeleide coaches, verspreid over het land. Het programma is erkend door het Nederlands Mediation Instituut.

Voor meer informatie: www.zandkastelen.nl.

KIES/Kinderen in echtscheidingsituaties

Doelgroep: Kinderen van 4 tot 18 jaar.

Doel: Problemen rondom echtscheidingssituatie voorkomen en vroegtijdig signaleren door middel van spel- en praatgroepen.

Vorm: Acht bijeenkomsten van zestig tot negentig minuten, afhankelijk van de leeftijd, en een informatie- en evaluatiebijeenkomst voor ouders.

Beschikbaarheid: De interventie wordt uitgevoerd door speciaal daartoe getrainde KIES-coaches op diverse scholen voor basis- en voortgezet onderwijs, verspreid over het land.

Onderzoek: Momenteel wordt de effectiviteit van de interventie onderzocht door de Universiteit Utrecht. In 2005 vond al kleinschalig onderzoek plaats naar de effecten van KIES. Daarbij werden positieve effecten vastgesteld. De interventie is opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut met het oordeel 'theoretisch goed onderbouwd'.

Voor meer informatie: www.kiesinfo.com; www.nji.nl > Databanken > Effectieve Jeugdinterventies.

Kits en Co

Doelgroep: Kinderen van 8 tot 18 jaar. Er zijn ook groepen voor jongeren ouder dan 18 jaar.

Doel: Kinderen door de echtscheidingsperiode heen leiden door te praten over gedachten en gevoelens.

Vorm: Zes bijeenkomsten. Na vier bijeenkomsten vindt er een informatieve bijeenkomst voor ouders plaats.

Beschikbaarheid: De interventie wordt aangeboden door mediationbureau P2Mediators in Heerenveen.

Voor meer informatie: www.kitsenco.nl.

Groepshulpverlening Kind en (echt)scheiding.

Doelgroep: Kinderen tussen 8 en 12 jaar.

Doel: Kinderen beter leren omgaan met de echtscheiding van hun ouders door middel van groepstherapie.

Vorm: Tien bijeenkomsten voor kinderen en twee voor ouders. Kinderen worden verwezen door bureau jeugdzorg, de huisarts of het maatschappelijk werk. De groepen worden begeleid door een psycholoog.

Beschikbaarheid: De interventie wordt door verschillende ggz-instellingen aangeboden.

Voor meer informatie: Vermeij, A., Wel, J. van der en Krooneman, P.J. (2005). *Inventarisatie hulpaanbod bij (echt)scheiding en omgang*. Amsterdam, Regioplan. Te downloaden via www.ggd Kennisnet.nl.

Children of Divorce Intervention Program (CODIP)

Doelgroep: Kinderen van 6 tot 8 jaar.

Doel: Een veilige, ondersteunende groepsomgeving bieden; begeleiden bij het identificeren en gepast uiten van gevoelens; stimuleren van begrip, versterken van copingsvaardigheden, versterken van zelfperceptie.

Vorm: Vijftien groepssessies.

Beschikbaarheid: De interventie, afkomstig uit de Verenigde Staten, wordt op termijn door de ggz aangeboden in Nederland.

Onderzoek: CODIP is een in het buitenland effectief gebleken interventie en is in 2005 door de Inventgroep geselecteerd als een veelbelovende vroegtijdige interventie. TNO voert momenteel een haalbaarheidsstudie uit. Op basis daarvan zal het programma worden aangepast en vertaald naar de Nederlandse situatie. Vervolgens wordt gekeken of CODIP ook in Nederland positieve effecten heeft.

Voor meer informatie: www.zonmw.nl; www.onderzoeksinformatie.nl.

Aanbod voor kinderen en ouders

Twee programma's richten zich expliciet op kinderen en hun ouders. Naast groepsbijeenkomsten voor de kinderen krijgen ouders bij JES! bijvoorbeeld ook handvatten voor de opvoeding in deze moeilijke periode en bestaat bij Kinderen scheiden ook! de mogelijkheid om een scheidingsoriëntatiecursus te volgen.

JES! Jij en Echtscheiding

Doelgroep: Kinderen van 8 tot 12 jaar en hun ouders in scheiding of na de scheiding.

Doel: Nadelige effecten van echtscheiding voorkomen door ervaringen uit te wisselen en kinderen sterker te maken door het vergroten van hun kennis en vaardigheden. Ouders krijgen handvatten aangereikt, onder andere in de vorm van advies, oefening en training, waardoor zij zich competent blijven voelen in de opvoeding van hun kinderen.

Vorm: Voor de kinderen zes bijeenkomsten van anderhalf uur; voor de ouders drie bijeenkomsten van twee uur.

Beschikbaarheid: De interventie wordt onder meer aangeboden door bemiddelingsbureau Hoving & Wilbrink en PRO, Praktijk voor Remedial teaching en Orthopedagogisch advies, beide gevestigd in Zwolle. Verder wordt JES! aangeboden door verschillende instellingen voor preventief jeugdbeleid, jeugdzorginstellingen, kinderopvanginstellingen, organisaties voor maatschappelijke dienstverlening en Centra voor Jeugd en Gezin.

Onderzoek: De training is ontwikkeld op basis van ervaring, literatuur en

onderzoek en is nog niet op effectiviteit onderzocht. De interventie staat in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut met het oordeel 'theoretisch goed onderbouwd'. Het Trimbos-instituut en het Nederlands Jeugdinstituut hebben plannen om de interventie te onderzoeken op effectiviteit en de training verder te ontwikkelen en te evalueren. De uitbreiding zal onder andere bestaan uit meer bijeenkomsten voor ouders en het maken van ondersteunend trainingsmateriaal.

Voor meer informatie: www.hovingenwilbrink.nl; www.nji.nl > Databanken > Effectieve Jeugdinterventies.

Kinderen scheiden ook!

Doelgroep: Kinderen vanaf 5 jaar en hun ouders.

Doel: Cognities, emoties en gedragingen van kinderen positief bijstellen door draagkracht en begrip te vergroten, emoties te leren uiten en problemen tijdig te signaleren. Ouders krijgen steun bij de opvoeding, gerelateerd aan aspecten rondom scheiding en mogelijkheden om hun kinderen te ondersteunen.

Vorm: Groepsbijeenkomsten voor kinderen, met eventueel individuele begeleiding. Ouders krijgen een groepsprogramma en oudersessies aangeboden en kunnen een scheidingsoriëntatiecursus volgen als zij gaan scheiden of dat overwegen.

Beschikbaarheid: De interventie wordt aangeboden door de Praktijk voor opvoedondersteuning en (echt)scheidingsbemiddeling van Gerda de Boer te Alkmaar.

Onderzoek: Het programma is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, maar is nog niet op effectiviteit onderzocht.

Voor meer informatie: www.kinderen-echtscheiding.nl; Boer, G. de (2008). *Kinderen scheiden ook! Een secundair preventief interventieprogramma*. Ursem, Praktijk voor opvoedingsondersteuning en (echt)scheidingsbemiddeling.

Aanbod voor gezinnen

Verder is er ook aanbod voor gezinnen. Het programma Samen de Zorg van de Alera Groep is bedoeld om het gehele gezin in de scheidings situatie te begeleiden. Omgangshuizen en omgangsbegeleiding zijn specifiek bedoeld voor de aanpak van problemen bij de omgangsregeling.

Samen de Zorg

Doelgroep: Gezinnen in scheidingssituaties.

Doel: De beleving van het kind in de scheidingssituatie onderzoeken en komen tot een goede verdeling van de zorg voor en opvoeding van het kind.

Vorm: Ouders worden door een mediator – een advocaat of een scheidingsbemiddelaar – verwezen naar de interventie. De ‘familiedeskundige’, een door de Alera Groep getrainde hulpverlener, verzamelt informatie over het kind via de school en heeft diverse gesprekken met het kind en de ouders. De familiedeskundige kan gedurende de scheiding een rol blijven spelen in de ondersteuning van het ouderschapsplan.

Beschikbaarheid: De interventie is beschikbaar in verschillende regio’s waar mediators samenwerken met door de Alera Groep getrainde familiedeskundigen.

Meer informatie: www.kindenechtscheiding.nl.

Omganghuis

Doelgroep: Kinderen en niet-verzorgende ouders die hulp nodig hebben bij het opbouwen van contact.

Doel: Kinderen en hun niet-verzorgende ouder op een veilige manier contact met elkaar leren opbouwen; begeleiden van en bemiddelen tussen ouders door hen een neutrale omgeving als ontmoetingplek te bieden.

Vorm: Ouder en kind kunnen in het omgangshuis met elkaar contact opbouwen. Het kind krijgt daarin ondersteuning van de hulpverlener en ook de ouder krijgt begeleiding, soms met behulp van videofeedback. Bezoek vindt altijd plaats op vrijwillige basis, maar kan geadviseerd worden door de Raad van de Kinderbescherming of de rechtbank.

Beschikbaarheid: Op tien plaatsen in Nederland is een omgangshuis. Omgangshuizen zijn onderdeel van of verbonden aan instellingen voor jeugdzorg.

Onderzoek: De bestaande modules worden beschreven om ze toepasbaar en overdraagbaar te maken voor nieuwe omgangscentra. Er liggen voorstellen om te komen tot een gezamenlijke opleiding, kwaliteitsontwikkeling en effectonderzoek en een methodische basis voor modules voor de Centra voor Jeugd en Gezin.

Voor meer informatie: www.scheiding-omgang.nl > Omgangsregeling > Omgangshuis.

Omgangsbegeleiding

Doelgroep: Gezinnen die na de echtscheiding geen goede omgangsregeling kunnen treffen.

Doel: Komen tot een definitieve omgangsregeling door het vaststellen van

een hulpverleningsplan, waarin is opgenomen hoe de omgang met het kind verloopt.

Vorm: Bezoek onder begeleiding, waarbij het kind samen is met de niet-verzorgende ouder op een vaste locatie. Dat kan een omgangshuis zijn, maar ook een andere samen afgesproken locatie. Een medewerker van de zorginstantie is aanwezig. Tevens worden er bemiddelingsgesprekken tussen de ouders gevoerd. Het traject duurt een half jaar.

Beschikbaarheid: Op verschillende plaatsen in Nederland zijn projecten voor omgangsbegeleiding opgezet door verschillende instanties. De aanmelding verloopt veelal via bureau jeugdzorg.

Onderzoek: Op basis van bestaande kennis liggen er voorstellen om modules voor omgangsbegeleiding te ontwikkelen en te beschrijven die toepasbaar zijn in de Centra voor Jeugd en Gezin en het lokale jeugdbeleid in het algemeen.

Voor meer informatie: www.scheiding-omgang.nl > Omgangsregeling > Omgangsbegeleiding.

Aanbod voor ouders

Tot slot is er aanbod specifiek voor ouders in scheidingsituaties: Mediation, Cursus voor samengestelde gezinnen en Triple P Transitions. Triple P Transitions is nog niet in Nederland beschikbaar.

Mediation

Doelgroep: Ouders in scheidingsituaties of in de periode na de scheiding.

Doel: Partijen tot afspraken laten komen, op basis van respect voor elkaars wensen en mogelijkheden.

Vorm: Gesprekken tussen ouders en een mediator, vaak een advocaat of psycholoog. De interventie kan binnen de advocatuur op eigen initiatief worden aangeboden of door de rechtbank worden opgelegd.

Beschikbaarheid: Mediation is op veel plaatsen beschikbaar.

Voor meer informatie: www.echtscheidingswijzer.nl > De wet > Mediation; Vermeij, A., Wel, J. van der en Krooneman, P.J. (2005). *Inventarisatie hulp-aanbod bij (echt)scheiding en omgang*. Amsterdam, Regioplan.

Cursus voor samengestelde gezinnen

Doelgroep: Ouders die gaan samenwonen en kinderen meebrengen.

Doel: Ouders voorlichten over de relationele en pedagogische aspecten van samengestelde gezinnen.

Vorm: Een cursus voor ouders, die gedeeltelijk gaat over het opvoeden na een scheiding.

Beschikbaarheid: De cursus wordt door verschillende ggz-instellingen gegeven.

Voor meer informatie: Vermeij, A., Wel, J. van der en Krooneman, P.J. (2005). *Inventarisatie hulpaanbod bij (echt)scheiding en omgang*. Amsterdam, Regioplan.

Triple P Transitions

Doelgroep: Ouders in scheidingssituaties.

Doel: Een positief overgangsproces en het hervinden van de balans tussen ouders en kinderen bevorderen, door de competentie van ouders en de veerkracht van kinderen te versterken. In gemengde groepen – ex-partners zitten niet in dezelfde groep – werken ouders onder andere aan het verbeteren van hun opvoed- en communicatievaardigheden en aan het omgaan met stressvolle en conflictsituaties.

Vorm: Een intensieve oudertraining, als uitbreiding op het kernprogramma Triple P. Triple P Transitions is een twaalf weken durende groepsinterventie op Triple-P-niveau 4 en 5, die een algemene training in opvoedstrategieën combineert met modules gericht op communicatie, stressmanagement en conflicthantering.

Onderzoek: De interventie is in Australië op effectiviteit onderzocht. Onderzoek laat onder andere een significante afname zien op het gebied van ouderlijke stress, gedragsproblemen van kinderen en conflicten tussen partners. Positieve resultaten, hoewel minder significant, zijn ook waarneembaar in de afname van disfunctionele opvoedingspatronen en woederegulatie van ouders. De resultaten zijn bij de *follow-up*-meting nog sterker geworden.

Beschikbaarheid: Vanwege de positieve resultaten is de interventie onlangs vrijgegeven voor implementatie buiten Australië. De interventie is nog niet beschikbaar in Nederland.

Voor meer informatie: www.triplep-nederland.nl > Achtergronden > Speciale versies van Triple P.

Uit de inventarisatie blijkt dat er relatief veel preventief aanbod is voor kinderen, waar de ouders in meer of mindere mate bij betrokken worden. Hulp bij omgangsproblemen en mediation is ook op diverse plaatsen in het land voorhanden.

In het overzicht is niet meegenomen dat het algemeen maatschappelijk werk, het schoolmaatschappelijk werk, huisartsen, de organisatie voor mensen met een beperking MEE en de geestelijke gezondheidszorg ook hulp bieden bij scheidingsproblemen. Die hulp is echter zelden specifiek: de hulpverlener neemt de scheiding-

problemen mee in de behandeling van andere problemen (Vermeij en anderen, 2005).

Kanttekeningen

Bij het geïnventariseerde aanbod zijn kanttekeningen te plaatsen. Veel programma's zijn niet of nauwelijks beschreven, zodat ze niet goed overdraagbaar zijn. Daarnaast zijn de meeste programma's in Nederland nog niet gecontroleerd onderzocht, waardoor het onvoldoende duidelijk is of ze echt werken. Cijfers over het gebruik ontbreken. Bovendien zijn met name aan de hulp bij omgangsproblemen en aan *mediation* kosten verbonden, die niet alle ouders kunnen opbrengen.

De Kenniskring Kindermishandeling maakt zich ook zorgen over de inhoud van het aanbod. Weinig aanbod is gericht op zowel het voorkomen als het aanpakken van de problemen van ouders én kinderen. Programma's die dat wel doen, zoals JES! en Kinderen scheiden ook!, zijn maar op enkele plekken in het land beschikbaar of, zoals Triple P Transitions, nog in ontwikkeling. Deze programma's verdienen verdere implementatie en onderzoek, vanwege hun focus op zowel de ouder als het kind.

Erkenning van de ernst

De Kenniskring Kindermishandeling vindt dat voor een goede aanpak van scheidingsproblematiek eerst de algemene erkenning van de ernst van het probleem moet groeien, zowel in de samenleving als bij hulpverlenende instanties. Het gaat dan bijvoorbeeld om de erkenning dat scheidingsproblemen en -conflicten uit de hand kunnen lopen; dat kinderen veel last kunnen hebben van de scheiding van hun ouders, zeker als er voortdurende, hevige conflicten zijn; dat ouders soms het belang van hun kinderen uit het oog verliezen, doordat ze het te druk hebben met hun eigen problemen; en dat ouders soms hun kinderen inzetten in de strijd om hun gelijk te halen. Als hulpverleners denken dat scheidingsproblemen wel meevallen, kan er geen goed antwoord komen op de problematiek, aldus de kenniskring.

De Kenniskring Kindermishandeling is van mening dat alle instanties en beroepskrachten die werken met ouders en kinderen, dus zowel de jeugdzorg als de volwassenenzorg, oog moeten hebben voor kinderen in scheidingsituaties.

De kenniskring stelt de indruk te hebben dat scheidingsproblematiek over het algemeen wordt ervaren als gecompliceerd en tijdrovend, vooral vanwege de emotionele geladenheid van de problematiek. Resultaten van interventies zijn daardoor niet of nauwelijks zichtbaar. Bovendien is het door de verstoorde communicatie tussen ouders moeilijk de belangen van de kinderen centraal te stellen.

Scholing kan beroepskrachten voorzien van de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om met deze problematiek om te gaan. Ze moeten weten wat een scheiding teweeg kan brengen, kunnen signaleren dat kinderen in de knel dreigen te raken door de strijd, ouders kunnen aanspreken op hun verantwoordelijkheid, en hen de nodige hulp bieden of verwijzen naar de geëigende instantie.

Bovendien vindt de kenniskring dat hulpverleners bij instanties als het algemeen maatschappelijk werk, bureau jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg meer getraind moeten worden in vaardigheden en attitudes op het terrein van conflicthantering en bemiddeling in scheidingsproblematiek. Dan kunnen beroepskrachten de belangen van kinderen behartigen, ondanks de verstoorde communicatie van de ouders en de emotionele gelaagdheid van de situatie.

Specifiek aanbod

Naast verbetering van het bestaande aanbod heeft de Kenniskring Kindermishandeling nog een wens, namelijk een aanbod voor gezinnen waarbij de conflicten ernstig uit de hand gelopen zijn. Een groot deel van deze ouders komt in contact met de afdeling toegang van bureau jeugdzorg of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

Deze ouders hebben drie kenmerken gemeen:

- Tussen de ouders spelen hevige, langdurige conflicten; de communicatie loopt niet of heel slecht.
- De ouders zijn niet meer in staat het belang van het kind voorop te stellen en de problemen vanuit het perspectief van het kind op te lossen.
- De scheiding is meestal al uitgesproken, er lopen geen juridische procedures meer.

Deze groep kampt veelal met een complexe, meervoudige problematiek: naast bovenstaande kenmerken is vaak ook sprake van partnergeweld, verslavingsproblemen of een psychiatrisch ziektebeeld.

Aangezien er voor deze groep geen gespecialiseerd, zwaar aanbod

bestaat, moet dat ontwikkeld worden, stelt de kenniskring. Idealiter bestaat het aanbod uit:

- **Conflicthantering en bemiddeling voor ouders.** Het doel is het conflict beheersbaar te maken. Ouders moeten leren hun ouderrol en partnerrol te scheiden, zodat zij als ouders verder kunnen. Het maken van afspraken moet deel uitmaken van de bemiddeling, bijvoorbeeld over de omgangsregeling. Bovendien moeten ouders leren hoe zij na de scheiding kunnen omgaan met hun kind en hoe ze in de nieuwe situatie hun rol als ouder kunnen invullen. En daarnaast moet er oog zijn voor de individuele problemen van ouders, zodat zij zo nodig verwezen kunnen worden naar het algemeen maatschappelijk werk of de ggz.
- **Hulp voor kinderen in verschillende varianten.** Vertrouwenspersonen voor kinderen, bijvoorbeeld op scholen, moeten geschoold zijn in de problematiek van kinderen, zodat zij kunnen beoordelen wie een kind kan of moet begeleiden. Bovendien is er individuele gespecialiseerde jeugdhulpverlening nodig, op indicatie van bureau jeugdzorg. Daarnaast moeten lotgenotengroepen zoals KIES en JES! overal in Nederland beschikbaar zijn.

De Kenniskring Kindermishandeling constateert dat in sommige regio's ten dele een gespecialiseerd aanbod beschikbaar is. Maar in andere regio's zijn er geen geschikte projecten of zijn ze juist opgeheven, zoals 'Ex-ouders bestaan niet' in Zuid-Holland. De kenniskring heeft de praktijkleiders van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling geadviseerd er bij de MOgroep op aan te dringen dergelijk aanbod te laten ontwikkelen.

De kenniskring doet ook de suggestie om in elke regio met alle betrokken partijen afspraken te maken over de aanpak van scheidingsproblematiek: wie doet wat in welke gevallen. Het is belangrijk om in elke regio in kaart te brengen welk specifiek aanbod voor deze problematiek beschikbaar is, wat werkt en wat er nog ontbreekt. Mede met het oog op een dergelijk regioplan is een gedeelde visie en erkenning van de ernst van de problematiek essentieel. De erkenning moet groeien dat de begeleiding van gezinnen in scheiding aparte deskundigheid behoeft. Vaak gaat het om een meervoudig probleem, omgeven door emotie, waardoor velen geneigd zijn het van zich af te schuiven. Het vraagt bereidheid en inspanning om deze moeilijke doelgroep te begeleiden.

Verder lezen

- Boer, de B. (2008). *Kinderen scheiden ook! Een secundair preventief interventieprogramma*. Ursem, Praktijk voor opvoedingsondersteuning en (echt)scheidingsbemiddeling.
- Clement, C., Egten, C. & Hoog, S. de (2008). *Nieuwe gezinnen. Scheidingen en de vorming van stiefgezinnen*. Den Haag, E-Quality.
- Janssen, L., Loeffen, M. & Ooms, H. (2004). *Orderingsmodel hulp bij (echt)scheiding en omgang. Leidraad voor besluitvorming over bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheden*. Utrecht, Collegio. Te downloaden via www.collegio.nl > Publicaties.
- Ministerie voor Jeugd en Gezin, (2008). *De kracht van het gezin. Nota gezinsbeleid*. Den Haag, ministerie voor Jeugd en Gezin. Te downloaden via www.jeugdengezin.nl > Onderwerpen > Gezin.
- Spruijt, E. (2007). *Scheidingskinderen. Overzicht van recent sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van ouderlijke scheiding voor kinderen en jongeren*. Amsterdam, SWP. ISBN 9789066658455.
- Vermeij, A., Wel, J. van der & Krooneman, P.J. (2005). *Inventarisatie hulpaanbod bij (echt)scheiding en omgang*. Amsterdam, Regioplan. Te downloaden via www.ggd Kennisnet.nl.

Edith Geurts (e.geurts@nji.nl) houdt zich bij het Nederlands Jeugdinstituut bezig met de thema's kindermishandeling, kinderen als getuigen van partnergeweld en echtscheiding.

Cécile Chênevert (c.chenevert@nji.nl) houdt zich bij het Nederlands Jeugdinstituut bezig met vraagstukken van de toeleiding naar en de effectiviteit van de jeugdzorg.

Inge Anthonijsz (i.anthonijsz@nji.nl) houdt zich bij het Nederlands Jeugdinstituut bezig met de thema's communicatie tussen ouders, echtscheiding en omgangsbegeleiding.

Bijlage 1:

Deelnemers bijeenkomsten Kenniskring Kindermishandeling

Eerste bijeenkomst: 4 september 2007

Machteld Baars, AMK Drenthe
Irene Bleijenberg, teamleider AMK, Bureau Jeugdzorg Gelderland
Albert Gielis, AMK Noord Brabant
Liesbeth Groenhuijsen, gedragsdeskundige Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam
Irene Hamersma, maatschappelijk werker, AMK / Bureau Jeugdzorg Friesland
Leonie Heebink, maatschappelijk werker / projectleider AMK Overijssel
Annejet van der Heide, maatschappelijk werker, AMK Haaglanden
Saskia Huisman, maatschappelijk werker, AMK Amsterdam
Kitty Reijman, medewerker AMK / plv. praktijkleider / intaker, Bureau Jeugdzorg Zeeland
Ineke van Schoonhoven, jeugdhulpverlener Bureau Jeugdzorg Oost Veluwe en Midden IJssel
Mandy Truijens, jeugdhulpverlener Bureau Jeugdzorg Gelderland
Gerrit Verweij, Adviseur beleid, Landelijk Bureau Raad voor de Kinderbescherming

Tweede bijeenkomst: 20 november 2007

Machteld Baars, AMK Drenthe
Kees Bartelds, gedragswetenschapper, Bureau Jeugdzorg Groningen
Irene Bleijenberg, teamleider AMK, Bureau Jeugdzorg Gelderland
Annet Dekker, AMK Rotterdam
Albert Gielis, AMK Noord Brabant
Liesbeth Groenhuijsen, gedragsdeskundige Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam
Leonie Heebink, maatschappelijk werker / projectleider AMK Overijssel
Annejet van der Heide, maatschappelijk werker, AMK Haaglanden
Carina de Hek, AMK Groningen
Saskia Huisman, maatschappelijk werker, AMK Amsterdam
Carlo Keiman, maatschappelijk werker AMK Zuid Holland
Coby Oosterhuis, AMK Overijssel
Ineke van Schoonhoven, jeugdhulpverlener Bureau Jeugdzorg Oost Veluwe en Midden IJssel
Gerrit Verweij, Adviseur beleid, Landelijk Bureau Raad voor de Kinderbescherming

Derde bijeenkomst: 22 september 2008

Ineke Beukema, AMK Groningen
Annet Dekker, AMK Rotterdam
Maria Groen, BJZ Gelderland
Irene Hamersma, BJZ Friesland
Leonie Heebink, AMK Overijssel
Carlo Keiman, AMK Zuid-Holland
Ineke van Schoonhoven, BJZ Gelderland
Maike Valk, AMK Gelderland

Vierde bijeenkomst: 11 november 2008

Kees Bartelds, gedragswetenschapper, Bureau Jeugdzorg Groningen
Ineke Beukema, AMK Groningen
Marie-José Claassen, AMK Amsterdam
Carlo Keiman, AMK Zuid-Holland
Cobie Oosterhuis, AMK Overijssel
Maïke Valk, AMK Gelderland
Gerrit Verweij, Raad voor de Kinderbescherming, Landelijk Bureau

Vijfde bijeenkomst: 27 januari 2009

Jeanette Drevijn, AMK Drenthe
Annejet van der Heide, AMK Haaglanden
Carlo Keiman, AMK Zuid-Holland
Cobie Oosterhuis, AMK Overijssel
Liesbeth Groenhuijsen, Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam
Maïke Valk, AMK Gelderland
Gerrit Verweij, Raad voor de Kinderbescherming, Landelijk Bureau

Bijlage 2:

Overzicht van de bijeenkomsten

Eerste bijeenkomst: 4 september 2007 te Utrecht

Tijdens de eerste bijeenkomst is vooral ingegaan op het verhelderen van de vraag wat lastig is aan het behandelen van meldingen kindermishandeling van ex-partners. Deelnemers schreven punten op plakkaartjes, waarna plenair geclusterd.

Uitkomst was dat vooral de *beoordeling of inschatting van de problematiek* lastig is, met name vanwege de emoties die vaak in dergelijke zaken een rol spelen.

Op basis van de eerste bijeenkomst is geconcludeerd dat de behoefte niet zozeer is te komen tot een uniforme aanpak, maar tot een meer bevredigendere aanpak. Daarvoor is in ieder geval nodig:

- Een checklist om de problematiek in kaart te brengen en te beoordelen
- Een methodiek voor meervoudige partijdigheid
- Overwegingen waarom je bepaalde keuzes maakt.
- Duidelijkheid over wie wat doet

De kenniskring kindermishandeling is in eerste instantie verder gegaan met het eerste en derde punt, omdat die te maken hebben met het besluitvormingsproces.

Tweede bijeenkomst: 20 november 2007

Tijdens de tweede bijeenkomst is het stramien van ORBA (Onderzoek Risicotaxatie en Besluitvorming AMK's) voor het verzamelen van noodzakelijke informatie als leidraad genomen voor het uitwerken van vragen en aandachtspunten voor het behandelen van berichten van ex-partners. Er is in drie subgroepen gewerkt aan de thema's aard en ernst van de zorgen, context van de melding en specifieke keuzes / overwegingen in het werkproces. Dit om een beter oordeel te kunnen vormen over de feitelijke zorgen en over de waarde van die informatie. De conclusie was dat alle punten de volgens ORBA aan de orde moeten komen van belang zijn, maar dat er zowel over de inhoudelijke zorgen als over de context aanvullende vragen nodig zijn. Naast aanvullende vragen blijken er specifieke overwegingen en keuzes in de behandeling van berichten van ex-partners te worden gemaakt. Deze overwegingen en keuzes doen zich voor in alle fasen van het werkproces en wijken soms sterk af van de 'normale' route.

Derde bijeenkomst: 22 september 2008

Ter voorbereiding op de derde bijeenkomst zijn de overwegingen en keuzes in de behandeling van berichten van ex-partners die uit de voorgaande bijeenkomst kwamen in een vragenlijst opgenomen en verstuurd aan de AMK's en Centrale Toegang van Bureaus Jeugdzorg. De uitkomsten van die vragenlijst samen met een verslag van de aanvullende vragen is in een notitie verwerkt die tijdens de derde bijeenkomst is besproken. Het commentaar dat tijdens de derde bijeenkomst naar voren is gebracht, is verwerkt in de definitieve notitie met vragen en aandachtspunten. Deze notitie is aangeboden aan het praktijkleiders overleg van de AMK's.

Vierde bijeenkomst: 11 november 2008

Tijdens de vierde bijeenkomst stond het gebrek aan hulpaanbod rondom deze problematiek centraal. De kenniskring heeft eerst geformuleerd voor welke doelgroep het meest urgent een hulpaanbod nodig is, te weten de doelgroep waarmee het AMK / CT vooral te maken krijgt. Daarnaast is met de Gezinsnota van Rouvoet in het achterhoofd een conceptadvies geformuleerd over welke hulpaanbod nodig is voor de

aanpak van echtscheidingsproblematiek in brede zin. Dit advies zal tijdens de vijfde bijeenkomst in januari 2009 geconcretiseerd worden.

Vijfde bijeenkomst: 27 januari 2009

In de vijfde bijeenkomst is het conceptadvies verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Dit advies is in maart 2009 aangeboden aan de praktijkleiders van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling.

Het Nederlands Jeugdinstituut / NJi

hét expertisecentrum over jeugd en opvoeding

voor en mét beroepskrachten, managers, ambtenaren en bestuurders in de jeugdsector

Voor wie?

Het NJi werkt voor professionals, bestuurders en ambtenaren op het gebied van:

- jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn;
- opvoedingsondersteuning, jeugdzorg, jeugdbescherming;
- aangrenzende werkvelden, zoals onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Wat?

Het NJi heeft als doel: het bevorderen van de lichamelijke, cognitieve, psychische en sociale ontwikkeling van jeugdigen én van de sociale en pedagogische kwaliteit van de wereld waarin zij leven. Daartoe wil het NJi samen met professionals en beleidsmakers de zorg- en dienstverlening aan jeugdigen en hun opvoeders beter en doelmatiger maken.

Hoe?

Het NJi doet dat op drie manieren:

Het **NJi Kenniscentrum** verzamelt, valideert, verrijkt en verspreidt praktisch relevante en *evidence based* kennis. Dit gebeurt in het kader van het programma *Jeugd* van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin, waarbinnen het NJi samenwerkt met het RIVM / Centrum Jeugdgezondheid en ZonMW.

De **NJi centra voor praktijkontwikkeling** houden zich in opdracht van derden bezig met praktijkontwikkeling, onderzoek en ondersteuning op specifieke werkvelden, namelijk NJi Jeugdzorg & Opvoedhulp, NJi Onderwijs & Jeugdzorg en NJi Educatie & Opvang.

NJi Internationaal volgt ontwikkelingen buiten Nederland en beheert subsidieprogramma's voor internationale jongerenprojecten.

Producten

Het werk van het NJi resulteert in uiteenlopende producten zoals een infolijn, websites, tijdschriften, e-zines, databanken, trendstudies, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, leertrajecten, congressen en adviezen.

Meer weten?

Met vragen over het NJi of zijn beleidsterreinen kunt u op werkdagen van 9 tot 13 uur terecht bij de Infolijn van het NJi, telefoon (030) 230 65 64. Of stel uw vraag via de e-mail infojeugd@nji.nl.

Voor de meest actuele informatie: www.nederlandsjeugdinstituut.nl.